

УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКОВОГО ГЕНЕРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ.

Видає і редагує Український Військовий Генеральний Комітет

Адреса: Київ, В.-Володимирська вул. Педагогічний Музей.

ПЕРЕДПЛАТА: На рік—9 карб., на пів року—5 карб., на 3 місяця—3 карб.

Від Генерального Секретаріату України.

Народе України!

Волею і словом революційного парламенту твого, Української Центральної Ради, в тісній згоді з Правительством революційного всеросійського народу, ти обрав і поставив нас, Генеральний Секретаріат, на чолі влади, сказавши нам творити нове і вільне життя у нашій країні.

Во время люте і трудне поклав на нас ти це високе і тяжке завдання. Война—ота воєнна і кривава спадщина царя Миколи Другого, до щенту виточила сили і в злидні кинула краї багаті, плодovitі. Державне хозяйство разхиталося, занепало. Із півночі Великої Російської Республіки суне голод. На заході четвертий рік пала і не вгаса вогонь війни, і погасить його не в силі народ многострадальний.

Великий переворот, утворений народами Росії, розніс високі чорні мури царської неволі. Увесь старий і монархічний лад скасовано. В вогні, чаду, напружений борні з занепадом і голодом революційна демократія примушена творить новий лад державного та соціального життя.

Краї веселий і багатий, нашу тиху Україну, теж зруйновано, зuboжено, і ти, народе тихій України, так само став до творення свого життя і нас покликав до тії славної, великої роботи.

Ми ж волю твою волячи, без сумніву та без вагання стали там, де нас призначено і, яко вищий орган влади України, зі свідомістю великого завдання ознайомлюємо всіх громадян:

Найпершою задачею ми ставимо собі зміцнити новий республіканський лад на Україні. Старому царському ладу не може бути і не буде ворота.

Сотні літ народ український поневірявся у національному безправстві, в утисках, у знущаннях. Тепер, відроджений, оновлений, хазяїном уходить у рідний край до вільного життя. Але століття тих страждань, державна мудрість і спільний інтерес є зопорукою тому, що ні одна нація, яка живе на Українській землі, не знатиме насильства в своїх правах національних.

Декларація Генерального Секретаріату.

Генеральний Секретаріат, утворений волею демократії України, в ній черпаючи свою силу, на неї спираючись у своїй діяльності має керуватися принципами і директивами, що вироблені демократією України, представленою в Центральній Раді, і за всю діяльність відповідає перед ним своїм революційним Демократичним Парламентом.

Компетенція Секретаріату.

Разом з тим Генеральний Секретаріат, призначений і затверджений, яко вищий

І ми, Секретаріат України, кермуємо одим неписаним законом демократії всієї нашої землі готуючи свій край до автономного життя у великій федерації Республіканської Росії, оповідаємо, що не допустимо ніяких утисків, або знущання з прав національних члків будь. Во тільки згода націй та братерське співжиття дадуть Україні той бажаний новий лад.

Трудящі маси робітництво, селянство та ті з них, що вдигнені в салдацькі шинелі, покляли край старим порядком політичним. Так само мусить бути край тому порядку, коли економічно думі класи безоглядно панували над класами працівників. Генеральний Секретаріат України неохотно стане на сторожу прав трудящих мас. Але крім всевітнього нещастя, крім війни, безладдя в господарстві ще інші темні та злочинні сили штовхають нас у безодню. Свідомі та не свідомі вороги народу, свобод революції вчиняють над населенням безчинство, грабунки, насильства.

Ми рішуче попереджаємо усіх биків і ворогів революції: властью рційного народу України ми неухильно лагання будемо боритися з вами і дувати кожний вчинок, що вносить і заколот у край.

У час лихоліття і негоди Україна стала до будовання нових форм свого життя і тим сильнішою повинна бути влада, якій доручено провадити ту роботу.

Тому до всіх демократій звертаємо наше слово:

Народе України, у твоїх руках порядок, лад і вся майбутня доля нашої землі. Без згоди, без співробітництва, без дружної охочої підтримки тобою обрної влади не може бути творіння вільного ладу. Во тільки дружними силами, бо тільки з'єднані напруженням одної волі всіх, ми здержимо наш край на кінчику безодні і може одведем, і введем міцним, здоровим, не зруйнованим на шлях великої майбутності.

Генеральний Секретаріат України.

Київ. 27 го вересня 1917 року.

орган влади на Україні, Временним Правительством, тим самим стає в тісній державно-правовій відносині до найвищих органів влади Всеросійської Республіки.

В „інструкції“ Генеральному Секретаріатові ці відносини точно не зазначені. Тому то Генеральний Секретаріат у першу чергу розробляє по всіх Секретарствах ті норми, якими мають визначитися межі компетенції кожного Секретарства і всього Секретаріату в цілому.

Основою нового життя кожна нація вважає право на своє національне державне самовизначення. Українська демократія голосом своїх з'їздів, організацій і революційного Парламенту—Центральної Ради виразно зазначила майбутній національно-політичний стан свій, яко рівноправного державного тіла в федеративній республіці Росії. Стоючи твердо на визначеній позиції, що має на увазі єдність Російської федеративної республіки, Генеральний Секретаріат у своїй національній-політичній роботі простуватиме до тої мети і організаційними, творчими засобами має забезпечити українському народові державне право на його землі. Основи будучого ладу України, після умови з Временним Правительством з липня, має виробити Українська Центральна Рада в виді автономного статуту України; цим займається спеціальна комісія Центральної Ради, і Генеральний Секретаріат ставить своїм завданням з свого боку всяко улекчати і допомогати роботі цієї Комісії. Проект Статуту має бути внесений в Українські і Всеросійські Установчі Збори. Першою умовою майбутнього ладу України має бути об'єднання

наслідки війни, були серед делегації і представники Українського народу. Дбаючи за права українського народу, Генеральний Секретаріат однаково справедливо і уважно ставитиметься до національних прав і домагань усіх національностей, що заселяють територію України. Ніякого насильства, ніякого ламання права самовизначення націй на Україні допущено не буде.

Для найсправедливішого виявлення волі Демократії України повинні бути скликані всенародні Українські Установчі Збори, і для того Генеральний Секретаріат негайно приступить до складання відповідного законопроект.

Боротьба з анархією.

Переходячи до ближчих завдань, Генеральний Секретаріат має на меті перш за все зміцнити і розвинути здобутки революції. Війна, економічне винищення держави несуть за собою темне, несвідоме невдоволення широких народніх мас. На цьому ґрунті ростуть анархія і контр-революція. Генеральний Секретаріат через Секретарство внутрішніх справ буде всіма силами рішуче боротися з проявами безладдя і контр-революційними замахами за допомогою демократичних органів місцевого самоврядування.

На тому-ж ґрунті війни і економічної руїни в краю поширюється епідемія грабів, самосудів, анархістичних виступів безвідповідальних груп. Генеральне

Секретарство внутрішніх справ вважає за найкращий спосіб боротьби з цим лихом активну організовану самодіяльність і самооборону населення. Для того Секретарство впроваджує законопроект про організацію Вільного Козацтва, які силою самого життя, здорового інстинкту широких демократичних мас стали виникати по всіх усядах України. Правильно організоване, організаційно зв'язане з вищим органом влади революційної демократії краю—Генеральним Секретаріатом, Вільне Козацтво що буде в розпорядженні органів місцевого самоврядування, має стати твердою опорою в боротьбі з елементами безчинств і злочинства.

Що до демобілізації.

Передбачаючи великі труднощі, при переведенню демобілізації, Секретарство внутрішніх справ організує в своєму складі Демобілізаційний Відділ, входить в тісні організаційні зв'язки з відповідними організаціями та установами, військовими та громадськими, щоб об'єднати всі засоби в один широкий план, забезпечення під час демобілізації місцевої людності.

Установчі Збори.

Довершенням великої російської революції мають бути Установчі Збори Всеросійські. Секретарство внутрішніх справ буде всіма належними підлеглими йому апаратами допомагати й сприяти організації виборів. Найбільш певним засобом для того Секретарство внутрішніх справ вважає заснування в його складі бюро по виборам, а також цілий ряд з'їздів, як з'їзд комісарів, представників народних управ (земств) і мійських самоуправ, та інших громадських установ, на які Генеральний Секретаріат спиратиметься в своїй органічній роботі. Одним з найголовніших завдань своїх Генеральний Секретаріат ставить сприяти широкому розвитку діяльності місцевих самоуправ та поширенню їх компетенції. Це має стати головною умовою встановлення ладу на Україні.

Селянський пролетаріат.

Утворена революцією Велика Російська Федерація має спиратись на трудящі народні маси, селянство і пролетаріат. Інтереси трудящих мас повинні завжди стояти на чолі і перед ними мусять поступатися інші інтереси.

І тому перетворення централістичної Російської Імперії в федеративну Республіку само по собі ще не задовольнить всіх завдань, що повстали з розвитком революції. Політична революція має повести до перетворення соціального устрою народів, що населяють Росію.

Земельне питання.

З цього огляду на чільне місце на Україні, як і по других краях Російської держави висовується земельне питання. Трудящим масам України належить право на землю, що вони її обробляють. Остаточне вирішення земельної справи належить Українському і Всеросійському Установчим Зборам. І Генеральний Секретаріат ставить собі завданням розробити для внесення на Українські та Всеросійські Установчі Збори плану земельної реформи на Україні.

На ближчу-ж чергу Генеральне Секретарство по земельних справах ставить собі упорядкування земельних відносин через місцеві земельні комітети з широкою компетенцією, що до розпорядження земель-

ними фондами та з широкими засобами їх діяльності, організацію агрономічних сил на Україні та об'єднання всієї справи агрономічної допомоги. Буде поширено шкільну та позашкільну сільсько-господарську освіту, хліборобську кооперацію, особливо хліборобські артілі.

Поруч з підготуванням переходу землі до рук трудящого народу, Генеральне Секретарство земельних справ підготує перехід усіх лісів у національну власність. Для того Генеральне Секретарство має виробити план організації громадського лісоводства на основі національної культури і експлуатації лісу з розробкою його державно-громадським способом; для збільшення ж запасу лісу має виробитись план меліорації і використання всіх ялових земель на Україні. Охорона лісів та інших природних багатств України від грабіжницької експлуатації та нищення, звертає на себе пильну увагу Секретарства.

Економічний комітет.

Визнаючи, що в теперішній час неможливо скасувати капіталістичну форму промисловості і торгу, Генеральний Секретаріат однак-ж вважає, що інтереси трудящих мас вимагають державного контролю і регуляції громадського життя для чого в осередку економічного життя України в найближчому часі має стати Економічний комітет. Він має регулювати всю справу постачання та поділу харчів, сирих матеріалів та палива, і разом регулювати всю промисловість і торг. Для поліпшення економічного життя України в першу чергу повинні бути використані засоби, щоб розвивалися продуктивні сили краю, та піднялася продуктивність праці, що так занепала.

Фінанси України.

У справі фінансів України Генеральне Секретарство фінансів признає необхідним найперше виробити основи для розмежування в напрямі децентралізації спільне державних і спеціально місцевих українських фінансів. Україна повинна мати свій спеціальний бюджет поруч з загальнодержавним. Побільшення державних доходів України мусять статися через підвищення оподаткування маючих верств людності. Для того потрібно ввести прогресивне оподаткування маєтків та податок на незаслужений приріст їх вартості.

Але не досить знайти нові джерела державних доходів, так само потрібно знайти способи для того, щоб платилися ті податки, які вже установлені. Треба зауважити, що всі прямі податки не платяться; тому потрібно, щоб українські адміністративні органи, яким доручено побирати ці доходи виявили в цій справі належну діяльність. Приближення влади до людності України, завдяки автономії, повинно в великій мірі допомогти цьому.

В найближчому часі буде вироблений законопроект про те, що на чолі всіх кредитових установ України має стати національний український банк, до якого мусять перейти всі справи київської контори державного банку та всіх його відділів на території України.

Діяльність національного банку має бути погоджена з діяльністю другої центральної кредитової установи на Україні—Українського Народного Банку.

Робітнича політика.

Надзвичайно важливою є справа регуляції економічного життя, організації праці та її законодавчої охорони. Для того найперше потрібно плановірно проводити

програму робітничої політики, що тісно зв'язана обставинами нинішнього важкого часу і направлена до закріплення робочим людом революційних здобутків та до утворення нових соціально-політичних установ, що дають робочому людові змогу шляхом законодавчим забезпечувати свою працю. (Палати праці, промислові суди і т. инь).

Допомагаючи в цій усім заходам містерства праці, спираючись на піддержку робітничих організацій і бачучи в згоді з ними заперуку повної користі, Секретарство праці з свого боку доложити усі сили до того, щоб як найневніше упорядкувати робітничу справу на Україні. Особливу увагу воно звертає на робітничу справу в хліборобстві і сільсько-господарській промисловості.

Декларація Ген. Секретаріату.

Стоючи на принципі повної свободи коаліції, завоюваної робітничим класом, Секретарство праці при неминучих у сучаснім громадянстві колізіях між працею і капіталом буде обороняти інтереси господарського розвитку в цілому, намагаючись закріпити вплив примирюючих інституцій і помагаючи установити колективні умови.

У сфері соціального забезпечення Секретарство праці надає першорядне значіння переведенню в життя нових поширених законів забезпечення.

Війна не повинна ні на хвилину одхилити увагу від підготування демобілізації промисловості. Заходи, до яких треба братися в боротьбі з безробіттям для регуляції робітничого ринку і для заснування сіток бирж праці з краєвою біржою на чолі, складають теж одно з найближчих завдань Секретаріату.

Народня освіта.

На полі народної освіти на протязі цього академічного року має бути вироблений і по змозі здійснений проєкт нової по змісту і по формі школи на Україні, на підставах демократичних і національних при чому кожна народність у своїх культурних пориваннях повинна мати відповідне задоволення при передачі завідування освітньою справою національних меншостей Товаришам Генерального Секретаріату національних справ і при загальнім контролі генерального секретаря освіти. Так само будуть зроблені заходи до того, щоб на протязі року утворились відповідні курси для учителів і видані були підручники та шкільні пособия, як українські такі інші, а також мають готуватися кадри лекторів для українських університетів та інших вищої школи. Буде змінено форму шкільної управи в напрямі демократизації.

Буде одкрито в Києві Педагогічну Академію, Народні Університети, буде звернено особливу увагу на позашкільну освіту за допомогою всіх просвітних товариств на Україні. Буде зроблено заходи, щоб вищий контроль над всіма школами не тільки середніми, але й вищими при захороні автономії вищої школи, належав генеральному секретаріатові.

Інтереси національної умілості найдуть собі певного заступника в Генеральному Секретаріаті, і в тій цілі засновано в Секретарстві Освіти відділ мистецтва.

Національні справи.

Генеральний Секретаріат, обстоюючи права українського народу через Секретарство національних справ, оборонятиме, за-

безпечуватиме нац. менш. юридич. і фактичних обмежень в громадських і політичних відносинах, сприятиме реорганізації на основах свободи і демократизму існуючих національних організацій і утворенню нових установ для задоволення потреб їх національного життя. Взагалі Секретарство національних справ слідкуватиме за національним життям народів України і сприятиме встановленню добрих між ними відносин. Разом з тим, Секретарство справ національних має бути заступником українських інтересів не тільки на Україні, але і за її межами. Щоб бути завжди в курсі національного життя і національних відносин, Секретарство закладає інформаційний відділ, що рівночасно подаватиме найширші відомості про національного життя на Україні.

Адміністративний апарат.

Ось ці завдання, які ставить собі Генеральний Секретаріат у найближчу чергу і яких має додержуватись у своїй діяльності. Слід при тим зазначити, що та діяльність його, особливо в перший час, поставлена в досить тяжкі обставини, з якими треба рахуватись. Перш за все доводиться організувати саму техніку цілком нової адміністративної машини, заводити і установлювати нові, що не мають для себе традиції, відносини адміністративних особ та інституцій. А що найважливіше — діяльність Генерального Секретаріату обмежена самою сферою його компетенції. Інструкція Генеральному Секретаріату не затвердила його компетенції в справі продовольчій, дорожній, поштово-телеграфній судовій та військовій.

Поширення Секретаріату.

Генеральний Секретаріат вважає, що в цей грізний, відповідальний час ніяка організація краю не може провадитись без повної, цілковитої компетенції його в сфері продовольчої справи, і визнає необхідним негайне затвердження Секретаріату Продовольчих справ; вже виробляється для того і відповідний законопроект. Так само заінтересована Україна в справі транспорту та поліпшення дорожньої справи особливо в зв'язку з майбутньою демобілізацією. Не втручаючись у сферу загальної залізнично-дорожньої політики, Генеральний Секретаріат визнає засіб пр. контролю над правильним виконанням планів і розпоряджень центрального правительства в справі транспорту, право представлення міністерству доріг до призначення на посади чи заміщення в них відповідних урядових осіб, проведення доріг шосейних, та інших ґрунтових, порядкування шляхами водними. Для того Генеральний Секретаріат вважає необхідним затвердження Секретарства доріг, так само, як і Секретарства пошт і телеграфів з аналогічним, до Секретарства доріг обсягом компетенції.

Суд на Україні.

В справах суду на Україні, Генеральний Секретаріат визнає необхідним, щоб апарати суду було краще пристосовано до місцевого населення відповідно до нових національних форм життя на Україні, а для цього потрібне затвердження Секретаріату судових справ у складі Генерального Секретаріату.

Військові справи.

Організація українських військових частин іде безупинно. Будучи органічною потребою відродженої української нації,

вона, як показали факти, стає позитивним фактором, як у справі оборони на фронті так і в справі охорони революції в державі. Генеральний Секретаріат, має на меті надати якомога більше плановості в формуванні українських військових частин. Признаючи, що командна влада мусить бути єдина, а так само мусить бути єдина система оборони, визнаючи цю компетенцію за Верховним командуванням і військовим міністерством, Генеральний Секретаріат визнає разом з тим, що Секретарству військових справ мусить бути надано компетенцію і відповідні права в сфері організації і формування українських військових частин і з'особна право представлення Військовій Верховній Владі на затвердження і усунення військових чинів у військових округах на території України і в усіх українських частинах війська.

Секретаріат виробить всі згадані проекти про затвердження секретарів і поведе їх шляхом законодавчим.

По силі § 1 „Інструкції Генеральному Секретаріату“ в сферу компетенції Генерального Секретаріату входять лиш п'ять губерній української землі. Цей механічний болючий поділ українського національного тіла теж складає чималу перешкоду для широкої та планової організації праці Генерального Секретаріату України і мусить бути найшвидше скасований, для чого єсть і певні формальні основи в самій інструкції, згідно з якими буде зроблено певні заходи.

Воля Народу.

З повною ясністю розуміючи всі ті труднощі та перешкоди і в це отдаючи всю свою працю для утворення перших основ державного життя України, Генеральний Секретаріат в сей історичний момент більш, ніж коли, мусить черпати свою силу з самого джерела тої сили — волі народу. Як орган влади революційної демократії України, представленої в її революційному парламенті — Центральної Раді, Генеральний Секретаріат є перейнятий глибоким переконанням, що його робота можлива лише в повнім єднанні з тими революційно-демократичними силами і що лише в довірі, співчутті та опіробітництві з ними полягає весь успіх його діяльності.

Фронтіві з'їзди.

Зараз наші військові частини і організації фронтіві завзято взялись за скликання фронтівіх з'їздів. Одбувся з'їзд представників українських організацій на Руминському фронті (з 25 по 30 вер.); відбувається з'їзд такий самий на південно-Західному фронті; 7 жовтня почнеться з'їзд на фронті Західному, після цього такий самий з'їзд має одбутись на фронті північному, так само в Петроградській військовій окрузі, Московській і т. п.

Такі з'їзди зараз дуже потрібні і мають велику вагу. Нам треба перевірити свої сили, в'яснити стан організації на місцях, зробити точний цифровий підрахунок всього складу, як офіцерського, так і козацького (солдатського) нашого вояцтва. Всі заходи, що досі їх вживали і Генеральний Комітет і фронтіві чи армейські або корпусні та дивізійні наші ради в справі в'яснення наших сил, не дали повної картини і точних цифрових даних про те: *скільки нас і де ми?* Тим часом такі данні для керуючих органів україн-

ського вояцтва конче потрібні: без них ці органи не можуть проводити своєї відповідальної праці як слід, не можуть і свій час вжити належних заходів у справах практичних і, нарешті не можуть з'ясувати собі повну картину української справи військової. Не раз і не два Генеральний Комітет через брак та недостачу таких інформацій бував у скрутному становищі і не міг ні собі ні людям ради дати. Особливо в даний момент нам треба мати повноту таких інформацій. Виконуючи волю всеукраїнських військових з'їздів після довгої боротьби, наражаючись на перешкоди, відчувши вістре шпичок і тернів, перетерпівши чи мало лиха, Генеральний Комітет добився цілого ряду придбань в українській військовій справі. Маємо дозвіл: на дві українських піших школи прапорщиків у Києві (одна з них вже організується на український кшталт), українські oddili при артилерійській та інженерній військових; школах маємо після офіційного дозволу військового міністра українізувати: а) запасний артилерійський дивізіон, б) запасний інженерний полк, в) телеграфну запасну роту, г) запасний батальйон самокатчиків, д) розгорнути запасний кулеметний батальйон у полк двубатальйонного складу (один батальйон системи „Максима“ і другий системи „Кольта“). В ближчому часі сподіваємось українізувати фактично один новий запасний піхотний полк, два кінних і т. п. Разом з тим у генеральному штабі, за участю представників нашого комітету, розроблено сістему придання до певних дивізій і певних українських запасних полків. Все це ставить справу українізації нашого війська на більш певний ґрунт, ніж той, на якому вона стояла досі і одкриває нам широкі перспективи організації розпорюшених сил українських. Та тільки треба нам зробити так, щоб і „знизу“ з фронту йшла організаційна допомога. Треба дістати певні, провірені відповіді на запитання: *„скільки нас і де ми?“* Ніхто краще не дасть такої відповіді, як представники українських частин та організацій данного фронту.

Велику вагу матимуть з'їзди і що до провадження просвітної праці. Слід в'яснити, спільно-укупі, що досі стояло в сій справі на перешкоді і яку пораду дати, який план намітити, щоб справу сю поліпшити і забезпечити дальній невпинний успіх її.

Настає час, коли вже треба думати і готуватись до Установчих Зборів, як українських так і загально-російських. Чого од тих зборів вимагати, які накази виробляти для кандидатів, кого саме намічати кандидатами до Установчих Зборів? — на всі отсі запитання треба дати відповідь, а раніш, як давати її, не можна не поміркувати над ними поважно, розумно, цілою громадою найкращих представників війська.

Перед фронтівіми з'їздами стоять великі завдання. Можна тільки побажати їм, щоб справились вони з ціми завданнями як найліпше і з найбільшим успіхом. Те, до чого прийдуть фронтіві з'їзди в своїх постановках, повинно стати керунком, вказівкою і для праці Генерального Комітету, а також дати напрямок і праці майбутнього третього Всеукраїнського військового з'їзду, який незабаром після закінчення з'їздів фронтівіх та краєвих, має одбутись.

Отже, до праці, до організованих заходів над нею, до спільного єднання думок і практичних заходів над дорогою для всіх нас справою! **С. Петлюра.**

До вояків-українців.

Вояки-українці!

Не за горами той день, коли буде вирішуватись доля народів Росії, не за горами 12 листопада (ноября), коли представники всіх народів з'їдуться на Установчі Збори і рішуче скажуть, який державний лад мусить бути в Росії.

Од народів, що пошлють представників на Установчі Збори залежить, чи перебувати, чи ні—Росію на члї перебуудувати, чи ні—Росію на федеративну республіку.

Наш народ пригноблений пануванням російського деспотизму і централізму на протязі 250 років забув своє власне імя, свої на права на вільне державне життя будівництво.

Але ці часи мусять навіки загинути Народи Росії пославши на Установчі збори своїх представників мусять утворити такі форми державного сполучення, щоби кождому на своїй землі жилось вільно, щоби по всіх союзних державах федеративної Росії не було народів гнобителів і народів пригноблених, націй державних і недержавних.

Росія мусить стати федерацією (союзом) вільних держав республік. З цим гаслом мусимо йти до виборів у Російські установчі збори. А щоби досягти цієї мети всім українцям-воякам треба подбати, щоб якомога більше наших представників; щоб голос нашого народу був рішучим, категоричним.

Для досягнення цієї мети треба використувати всі можливості і перевести вибори організовано і свідомо. Через це всі свідомі українці вояки (офіцери, солдати, військові урядовці і інші) де б вони не були повинні брати, як найширшу участь:

- 1) в окружних, армейських, корпусних, дивізіонних, полкових та ротних виборчих комісіях.
- 2) у контролюванні і складанні списків виборців.
- 3) в освідженні і агітації серед виборців за ті списки, які виставлять українські соціалісти та їх спільники.

Всі українські військові організації мусять негайно розпочати широку інформаційно-агітаційну роботу серед війська і залучивши в свої організації, як найбільше членів, вимагати пропорціонального представництва у всіх виборчих організаціях.

Добивайтесь пропорціонального поділу грошей по між партійними, національними організаціями з виборчого фонду, який утворено Правительством.

Заключайте згоду при виборах до установчих зборів з тими партіями і групами, що домагаються перебуудови Росії в федерацію вільних республік, серед яких і Україна буде республікою.

Заключайте згоду з соціалістами, але не з тими що одкидають право кожної нації на будування своєї власної, республіки, бо вони не визнають права нації на самовизначення, а бо то не є правдиві соціалісти. Складаючи списки кандидатів до Установчих зборів у згоді з іншими партіями і групами вимагайте внесення в списки такого числа кандидатів, яке відповідає числу виборців-українців.

Не гайте ж часу, до праці, бо праця одна з неволі нас вирве."

За всіма справами звертайтеся до Ук. Військ. Генер. Комітету. Туди ж надіслати всі відомості про предвиборчу роботу у вашій частині.

Закон про вибори до Установчих Зборів у дієвій армії.

Вибори в армії і флоті провадяться на загальних підвалинах розділа I, надрукованого в "Вістк. Тимчас. Уряду" з цілим рядом доповнень і виключень, обговорених в розд. III.

Найголовніші виключення що в виборах до Установчих Зборів приймають вояки, які родились не пізніше 12 листопада 1899 року.

Не мають права приймати участі в виборах: а) дезертири, б) ті вояки, які приймали участь у Петроградським повстанні 3—5 липня.

Ті вояки, які випадково попали в число дезертирів (наприклад через розриву на закінченнях) мають змогу поновити своє виборче право: для цього вони повинні явитись в суд і вимагати прискорення судового проізводства. А як що у них є посвідчення од військової властей, що їх одлучка законна, то ще легше: досить представити посвідчення, щоб мати виборче право.

У військовій районі, а також у Балтійській і Чорноморській флотії, окремо од останньої людности, приймають участь у виборах до Установчих Зборів, голосуючи за особливі кандидат, списки:

1. Всі вояки, котри належать до військових частин і інституцій.
2. Корабельні команди і команди берегових частин балтійської і чорноморської флотії і всі особи, котрі належать до флотських інституцій.
3. Слідуючі особи, котрі належать до військових частин і корабельних команд і мають 20 літ: а) чини громадянського відомства; б) духовні особи всіх релігій і в) всі останні особи і робітники котрі служать у військовому відомстві, хоч би і по вільному наймові.

На останній території Росії вояки приймають участь у виборах у купі з населенням тих виборчих округ, в межах котрих розкинуті військові частини, команди і інші, голосуючи за загальні з оцими округами кандидатські списки. Ця спільна участь у виборах провадиться на підставі особливих правил.

Коли військова частина була перекінута з однієї виборчої округи в другу і коли вона прибула в нову округу після складання виборчих списків, але до передостаннього дня виборів, то для подачі голосів на новім місці вона вибирає особливу виборчу комісію, котра приймає од виборців виборчі записки. Голоси підраховуються у відповідній повітовій, городській або армейській виборчій комісії тієї округи, із котрої виборці прибули. Фронтowa виборча округа складається із військових частин і установ, розкинутих у військових районах підлягаючих командуючим арміями фронту. Не підлягаючі командуючим арміями частини і установи розкинуті за державною межею, як у районах, підлягаючих командуючим арміями, так і за межами цих районів, голосують у відповідних фронтowych виборчих округах.

Для провадження виборів на фронті складається 5 виборчих фронтowych округ: північного фронту, західного фронту, південно-західного фронту, руминського фронту і кавказького фронту. Окрім цього ще будуть такі виборчі округи: російських військ у Франції і Російських військ на Балканах. Вибори в цих округах, а також і вибори в округах балтійської і чорноморської флотії провадяться не на підставі пропорціональної системи, а по більшості голосів. Виборчі справи на фронті провадяться слідуючими виборчими комісіями, котрі працюють під доглядом всеросійської виборчої комісії: 1) фронтowej комісії, котрим вміняються права і обов'язки окружних комісії, 2) армейські комісії котрим належать права і обов'язки городських і повітових комісії і 3) полкові комісії, котрі мають права і обов'язки участкових комісії, а також городських, сільських і волостних управ за винятком обов'язка складати виборчі списки.

Фронтowa комісія вибирається в кожній фронтowej виборчій округі. У склад її входять по 3 представники від кожного армейського комітету. Окрім цього в комісію на правах члена, завідуючого діловодством входить особа з вищою юридичною освітою.

Армейська комісія складається з 10 членів, котрих вибирає армейський комітет. Крім цього, в склад армейської комісії на правах члена, завідуючого діловодством, входить особа з вищою юридичною освітою.

Полкова комісія складається з 7 членів, котрих вибирають комітети відповідних частин, установ або організацій. Крім цього в склад комісії входять на правах членів по одному представників від кожної групи, яка виставила свій кандидатський список.

У фронтowej комісії подаються скарги і протести на постанови армейських комісій з приводу складання виборчих списків.

Складають виборчі списки полкові і відповідні їм канцелярії під доглядом полкових комісій.

Для провадження виборів складаються списки виборців окремо по кождому (або відповідному йому) виборчому участкові. У виборчих списках зазначаються: імя, отчество, прізвище, вік і посада (або чин).

Виборчі списки повинні бути складені не пізніше, як за 18 днів до начала виборів, після чого виборцям дається право роздивитись на ці списки.

На протязі 5 днів по складанню списку подаються скарги і протести на неповноту або неточноту у полкові комісії. Коли полкові комісії найдуть підстави для цих скарг і протестів, то вони задовольняють їх. В противнім разі вони одсилають їх із своїми поясненнями в двухденний строк в армейські комісії.

Постанови армейської комісії можуть бути обжалувані і опротестовані в фронтowej комісії в 5-денний строк. При цьому подача такого змісту скарги і протестів не повинно перешкожати провадженню виборчих справ. Фронтowa комісія розглядає скарги і протести на одвертих засіданнях у двухденний строк.

Виборчі списки виправляються в двухденний строк на підставі постанов армейських комісій, а в відповідних випадках фронтowych комісій. Виправлені

списки повинні бути вивішені не пізніше, як за 5 днів до початку виборів.

У кожному кандидатському спискові по кожній фронтовій окрузі виставляється не більше 30 кандидатів, а в кавказській окрузі 20 кандидатів. Кількість членів по всій фронтовій окрузі буде указана в першій найближчій до дня виборів строк, коли вивестися численний склад армії і флоту в кожній виборчій окрузі.

Як військова частина, установа або організація перейшла на друге місце раніш оголошення кандидатських списків то ці списки посилаються в цю частину в необхідних випадках по телеграфу. Виборчі участки можуть складатися з одного невеликого гарнізону, а також з декількох невеликих гарнізонів. Штаби великих військових частин, котрі поділяються на декілька виборчих участків приєднуються до найближчого виборчого участку. Фронтіві комісії складаються при штабах головнокомандуючих. Армейські комісії складаються при штабах армій і складаються армейським комісаром. На фронтіві комісії накладається між іншим затвержувати і розпреділяти виборчі участки по представленням армейських комісій, оголошувати день складання списків, розглядати протести і скарги взагалі поряdkувати технікою виборів.

Армейські комісії повинні стежити за своєчасним складанням і відчиненням полкових комісій розглядання протестів і скарг, складанням списків і повідомленням виборців про кандидатів в їх списках.

Членами фронтівих комісій можуть бути вибрані також і ті особи, котрі приймали участь у виборах членів комітетів. Полкові комісії заснуються при штабах і управліннях частин, які складають із себе окремі участки.

На Європейських фронтах вибори розпочинаються 8 листопада (ноября), на кавказькій — 1 листопада.

У флоті при розпреділенні на виборчі участки за основу одиницю береться команда великих кораблів, а також отрядів, дивізіонів, невеликих кораблів. Чорноморські і балтійські флотські комісії складаються при штабах цих флотів. Корабельні комісії складаються при штабах кораблів або частин, складаючих із себе окремі участки і складаються головою комітету, котрий вибрав комісію.

Кандидатські списки оголошуються не пізніше, як за 15 днів до початку виборів.

Заяви про об'єднання списків оголошуються не пізніше, як за 7 днів до початку виборів.

Кандидатські списки нумеруються фронтовою комісією в по порядку їх поступання, і з такою нумерацією, а також з помітками їх партийності, негайно одсилається армейським і полковим комісіям і оголошується для загальної відомості не пізніше, як за 7 днів до початку виборів.

Виборчі записки і іменні посвідчення видаються виборцям не пізніше, як за 3 дні до виборів.

У північній, західній, південно-західній і румунській фронтівих округах вибори починаються за 4 дні до загального для всієї Росії першого дня виборів і продовжуються 7 днів. В кавказькій окрузі вибори починаються за 11

днів до першого дня виборів і продовжуються 14 днів. По умовах бойових обставин полкові комісії можуть зробити постанову — відкрити прийом записок пізніше зазначених строків, але прийом записок повинен закінчитися не пізніше останнього дня виборів. Полкові комісії повинні бути відкриті для прийому виборчих записок од 8 г. ранку до 2 г. дня.

Списки виставляються на видному місці на кораблях для огляду виборців. 1917 р. жовтня.

Військове Виборче Бюро при укр. Генер. Ком.

Відповіді на анкету.

1 вересня 1917 року агітаційно-просвітнім відділом Військового Генерального комітету було розіслано по всіх українських військових громадах тилу і фронту анкетний листок, в якому були уміщені разом з іншими питаннями такі: 1) назва української громади. 2) відсоток українців, 3) всього українців: а) солдат, офіцерів, в) урядовців, с) лікарів 4) всього українців організованих: а) солдат, б) офіцерів, в) урядовців, с) лікарів 5) коли заснована громада 6) хто голова громади 7) чи доходить література 8) чи потрібні агітатори і скільки 9) чи виписується „Вісник“ Українського Військового Генерального Комітету 10) чи виділені українці в окремі роти, батальйони, і т. інше.

Всі анкетні листи були розіслані до громад, на їх адреси, але одержалися між іншими такі відповіді, написані офіційно.

Командир 147 пішої Вороніжської дружини повертаючи чистого анкетного листка пише: „Повертаючи при цьому форми відомостей повідомляю: довірена мені частина знаходиться в безпосередньому підчиненні 25 ополченської бригади і без дозволу останньої ніяких відомостей дати не можу“.

А от що пише, повертаючи анкетний лист, голова батареїного комітету 5 батареї 32 артилерійської бригади: „Сентября 14 дня 1917 года №. (номера нема). Я какъ председатель батареїного комитета получил 14 сего Сентября 1917 г. И нахожу что подобныя ваши требованія въ удовлетворены не будутъ, и въ предъ таковыя буду категорически опровергать. Председатель батареїного комитета взводный фейерверкер дым“. Між іншим заповнено рукою видимо того ж „грамотного“ „фейерверкера і анкетного листа графа де міститься назва громади перечеркнута, в розділах: 1) всього українців, 2) всього організованих українців написано: „солдаты у насъ сколько это намъ извѣстно а Вамъ неужно“.

На пункти 5—11 написано „въ другой разъ этими пропагандами не беспокоить“.

Далі закручені, нерозбірливі підписи ніби то голови громади і писаря.

Ми би не здійснали цього питання на сторінках нашої газети, коли б питання про відношення до українців вичеркувалося ціма двома відповідями.

Але ці дві наведені відповіді є тільки зразок відношення двох полкоєв російського громадянства до українців.

Од безграмотних фейерверків, які жартуючи нищать газети, пишуть глуз-

ливі відповіді ця питка тягветься через ротних, батальйонів і полкових командирів, які читають чужі листи до командуючих округами, штабами, до крайнього полкоєв російської демократії яка організованими наклепами (викрик про тридцять сребренників) і іншими засобами душить український рух.

Одні не розуміють мови, других ляскає український штик. третім не хочеться кинути своїх теплих посад, але всі вони кричать в один голос і голос цей пролунав у Петрограді на демократичній нараді...

„Не дамо“ прозвучав той голос.

І українці мусять його почути запам'ятати і готуватись, аби свої права взяти.

Доволі без суда і слідства держать людей в тюрмах („полуботківц.“) знущаються над покаліченими, що повернулися з полону. Доволі безграмотним фейерверкам і полковникам і охоронникам з контр розвідки знущатися з народу.

В. Игнатіенко.

Події в Чернигові.

До Українського Військового Генерального Комітету надійшла звістка з Чернигова, що там в ** запаснім полку сталися хвилювання, арештовано командира полку, обрано командиром прапор Ціпруса і взагалі счинився заколот. По заяв цей заколот наостанку впливає в форму домагання українзації полку, то Генеральний Комітет послав свого делегата прап. Селецького для полагождення справи. Крім того, два члени Ген. Ком. — Карпенко та Писменний, взяли участь у слідчій Комісії, що з наказу начальника Київської округи влізла до Чернигова для розбору справи арешту к-ра полку і всього заколоту.

Член К-ту Селецький упевнився, що початок заколоту — мітинг 18 вересня. Арешт к-ра і обрання прап. Ціпруса нічого спільного з українством не мали, і тільки на мітингу 20 вересня було виставлено домагання українзації полку і прап. Ціпруса було проголошено командиром українського полку. Ф. Селецькому вдалось оділити свідомий ідейний український рух од буднівницького несвідомого гвалту і направити ідейну українську течію на шлях організованої планомірної роботи.

І тут прийшлося зустрітись з тою картиною, яку ми бачимо по всій Україні тепер, і бачили на протязі кількох років минулих, а саме той факт, що наш нарад остався сам, покинутий своєю інтелігенцією і блукає у темноті, не знаючи, за ким і куди йому йти? І більшість офіцерства, і комітети, і совет солдатських депутатів ще й досі не хочуть визнавати за українцями права на життя і через те і тим більш ще не хочуть хочаб чим будь допомогти солдатській масі розібратись в усіх тих питаннях, що останніми часами повстали і повстають перед українським громадянством. За шість місяців революції в полку, де більш 80 відсотків українців, в перше сгадали про їх існування, як нації, тільки тоді, як вони счинили заколот, як їм увірвався терпець ждати собі поради, але згадали тільки на те, щоб почати боротьбу, повести слідство, призначити суд і зняти словесну і друковану лайку, лайку і лайку. Більш нічого не знайшли

можливим зробити для українців ті демократичні органи, на обов'язку котрих лежить громадянське і політичне виховання солдатських мас. Як серед офіцерства, так і в комітетах і советах, коли й були поодинокі люде, що вважали себе за українців, то в потрібний момент вони не вийшли до народу, не спробували навчити його і показати правдивий шлях — то ж не дивно, що народ часом збивався з того шляху і неорганізований починав хвилюватись, і тоді ці люде спішили одпуратись од нього і об'явити його своїм ворогом і ворогом держави.

Так бувало скрізь і завжди, так було й на сей раз у Чернигові.

Розуміється, що зневірившись у всьому і віде не бачучи собі поради, люде почали непокоїтись і самі шукати собі порятунку, як уміли, а зустрівши перешкоди, зчинили заколот, зняли галас.

Але варт було тільки комусь авторитетному в особі члена Генерального Комітету звернутись до людей з щирим людським словом поради, і ці ж вчорашні бунтарі з зворушливим довір'єм пішли за ним одмовившись од своєї попередньої тактики — тактики мітингових резолюцій і самочинного їх виконання. Не одмовляючись од сього домагання українзації полка, полкова українська рада визнавала необхідним довідатись про волю більшости всіх солдат, зробивши по всіх ротах і командах таємне голосування записками. На такий спосіб згодився і полковий комітет, хоча спочатку більшість к-ту висловилаься проти таємного голосування, очевидно передбачаючи його небезпеку для своїх планів. Більшість комітету стала на тім, щоб скласти списки тих, що хочуть служити в українській полку, и тих, що бажають лишитись у загальнім, і після того перших виділити кудись, а других оставити в * * * полку. В де-котрих ротах вже було складено такі списки, і в багатьох ротах українці складали меншість, а де які роти просто виносили резолюції проти українзації полку і бували навіть серед них одностайні резолюції. Тільки учерна команда одностайно ухвалила, що вважає українзацію свого полку не тільки бажаною, але навіть необхідною, тільки „на законном основані“

Здавалось, що українська справа має загинути.

Але таємне голосування дало зовсім інші наслідки. А саме: за українзацію полку висловилося 2953 чоловіка, проти 1202, і утрималося 839.

Таким чином воля більшости ясно визначилась, при чім це була організована, незалежна воля без утисків і впливу властей імущих. Полковому комітету лишалося тільки дати належний напрямок дальнішому рухові справи з українзацією полку і з цєю метою було обрано делегацію з 2-х представників комітету і 2-х — української полкової ради, котра негайно виїхала до Києва до штабу округи і Генерального Комітету, а з доручення останнього до штабу південно-західного фронту. Таким чином боротьба українців за свій полк прийняла організовані і законні форми, заколот скінчився, життя ввійшло в нормальну колію. Але щоб той спокій, зостався на довго, щоб не сталося нового вибуху, потрібно, щоб штаби, од котрих це залежить, уважно поставилися до

бажання більшости полку і негайно задовольнили його.

Крім того і політика керівників полку мусить змінитись відносно українців так, щоб останні бачили в своїх провідниках не ворогів, а щирих друзів і порадників, бо без того буде велике лихо тим і другим, а разом з тим і всій державі.

Не знаходячи в складі полку відповідного числа інтелігентних українських сил, Ф. Селецький звернувся до Чернігівської „Пресвіти“ з проханням допомогти військовим українцям улаштувати в полку популярно-політичні курси для людей більш-менш освічених, а також школи грамоти для неграмотних і малограмотних. „Пресвіта“ дала свою згоду і багато місцевих діячів обіцяли свою допомогу. Полковий комітет обіцяв допомогти в підшукаванні необхідного помешкання і взагалі в технічній улаштуванні курсів.

Невідомо тільки, чи місцевий совет салд. депутатів і далі буде боротись з українцями, чи змінить курс, на котрім він стояв на протязі 6 місяців свого існування?

Нема що й казати, що українці в полку з'організувавшись тепер і вже упевнившись в своїй силі можуть цілком змінити комітет, вибравши до нього своїх людей бажаного їм напрямку. Разом з тим і до місцевого совета вони зможуть послати нових представників і таким чином у значній мірі змінити саму фізіономію совета. Про це не слід забувати обом сторонам і особливо новій українській організації треба повести відповідну планомірну роботу і поставити справу так, щоб представництво від українців скрізь відповідало їх числовій кількості і силі.

Інструкція для військових агітаторів.

1) Кожен агітатор повинен точно керуватись у своїй діяльності постановами українських військових з'їздів і директивами Українського Військового Генерального Комітету, надрукованими у а) Вістнику Українського Військового Комітету і б) в окремих видавнях його, а також спеціальними вказівками од Генерального Комітету.

2) У загально-політичній та національній справах агітатор повинен керуватись постановами Української Центральної Ради.

3) Прибувши до військової громади агітатор повинен поінформувати її про сучасне становище української справи в зв'язку з відношенням до неї Центрального Правительства, Ради Роботи, та Солдат. депутатів російського громадянства, російської преси, Як висновок впливає необхідність самодіяльності і оборони національно-політичних прав українського народу,

Увага. Оборона прав і керівництво працею провадиться Центральною Українською Радою, як головним загальнонаціональним органом України. Подати докладні відомості про склад Центральної Української Ради, до якої також увходить і Український Військовий Генер.

Комітет та Рада Українських військових депутатів.

4) Агітатор повинен провести постанову про піддержку данною військовою громадою заходів Центральної Української Ради в справах загально-національних та політичних і Укр. Військов. Генерального Комітету в заходах організації українського війська.

5) Постанову треба направляти телеграфно, або листовно до голови Центрального Правительства в військових справах воєнному міністру, верховному головнокомандуючому, командуючому фронтовою армією, а копії Центральній Раді (і Генеральному Українському Комітету).

6) Агітатор повинен точно зібрати такі відомості: а) скільки українців данній частині (зокрема солдат офіцерів і чиновників) б) з кого складається комітет (полковий), як що не з українців, то через що; повинен вжити засобів, щоб комітет був правомірно представлений відповідно до кількості українців, у тій частині війська, в) яке відношення до українців з боку командного составу, з боку воєнків неукраїнців та з боку військових організацій.

7) Агітатор повинен звернути особливу увагу на те, чи є поміж українцями данної частини думка утворити в складі частини окрему українську одиницю (роту у батальоні чи батальон у полку — виключно український) і як є, то допомогти цій організації винести відповідну постанову, котру негайно довед до відомості через загально-військової організації до вищого командного составу, а копії Військовому Генеральному Комітету. Взагалі де є спроможність по кількості українців у частинах перейти до такого утворення окремих одиниць виключно українських, то агітатор повинен вжити засобів провести цю думку в постановах української громади.

8) Агітатор повинен встановити, чи одержує частина на державний кошт українські часописи і взагалі літературу відповідно до кількості українців і де цього немає, пояснити що українці мають право вимагати від комітету-полкового асигнування коштів на свою літературу і вжити засобів здійснити це право.

9) Агітатор повинен вияснити, чи громада данної частини увходить в громаду більшої частини; чи має вона контакт з сусідніми українськ. військовими громадами; як що зносин таких немає агітатор повинен їх завести і встановити.

10) Агітатор повинен знати всі офіціальні постанови з'їздів, постанови Центральної Ради. Отже повинен читати в свій час „Вістник Українського Генерального Комітету“ й „Вісти Української Центральної Ради“.

11) Утворивши організацію (громаду) серед українців, агітатор повинен дати вказівки відносно до праці надалі і особливо звернути увагу на необхідність постійних і настійних зносин з Генер. Комітетом і сусідніми українськими громадами, фронтовими та нашими комітетами.

12) Взагалі агітатор повинен оповіщати Генеральний Комітет яко мога частіше про свою працю і давати точну адресу для зносин з ним.

13) Кожен агітатор мусить вияснит громаді, що найвищим органом для Українців є Українська Центральна Рада, а в справах українського війська—український Військовий Генеральний Комітет, постановам цих треба коритись і розпоряджень слухатись.

14) Агітатор повинен докладно оповісти членами громади та подбати про те, щоб вони добре засвоїли ту думку, що українська військова громада то воїнське братерство, де мусить панувати зразковий порядок, спокій, дисципліна засновані на взаємному товариському довірю, повазі і духу братерства.

Увага. Крім пунктів цієї інструкції агітатор мусить мати на увазі всі інші видання Українського Військового Генерального Комітету: Зразковий статут громади, Наказ, Постанови і інші видання Укр. Генер. Комітету.

Проводи укр. рот на фронт.

(Від власного кореспонд.)

10 серпня у місті Бугульми на самарщині 5 українських рот 129 пішого запасного полку, у повнім складі з офіцерами виступали на фронт.

Після молебіння хор українців офіцерів та солдат проспівав тричі заповіт. Далі лікар Кашкин, від імені гарнізонної Ради Солдацьких Депутатів і від всього гарнізону, висловив маршовим ротам гарячу подяку за підтримування ними порядку в Бугульмінській гарнізоні і побажання на благо України.

Потім виступили з братським привітом депутати від мусульманських рот, котрі бажали щастя в національній самовизначенні як українців так і інших народів, кликали до тісного братського єднання і прохали прийняти подарунок від товаришів мусульман на кожну роту по одній гармонії.

Після цього з гарячим привітом виступив вшанований всіма українцями командир 129 полку, полковник Дорошевський. Після промови, в котрій бажав добра і процвітання Україні і всіх народів, розцілював голову Військової Ради прапорщика Дембицького за тісну організацію сем'ї українців в його гарнізоні і за підтримування порядку. По закінченню правитань від 5 рот українців, голова Ради прапорщик Дембицький висловив братерський привіт особам, що прийшли привітати українців і окремо від щирого серця дякував полковника Дорошевського.

Під музику в повнім порядку роти рушили на вокзал під гучні вигуки „ура“ і „слава“.

Взагалі треба зауважити, що українці-воєнки зустріли тут гарячий і щирий привіт з боку мешканців м. Бугуруслан а також гарнізонної Ради Солдацьких Депутатів і всього гарнізону.

В Сімбірську, через який проїздив ешелон, його зустріли парадом одної української роти з полковою музикою. З привітним словом виступив прапорщик Хоменко, після чого, під звуки національного марша ешелон виїхав із Сімбірська.

На позиції, в 398 Нижне-Дніпровським полку роти були зустрінуті музикою. Від комітету військових депутатів представник гарячо вітав українців і бажав братерського єднання в боротьбі проти спільного ворога.

Подяка Генерального Комітету.

Український Військовий Генеральний Комітет висловлює щирю подяку мешканцям м. Бугуруслан (Самарської губ.) за братерські відносини і сердечні проводи українських воєнків 129 зап. пішого полку і зокрема дякує представникові мусульман Шакіру Латіновичу Хакімову за подарунки для українських воєнків.

Лист до редакції.

Шановний пане редактор!

Прохаємо надрукувати в „Народній Волі“ цього листа.

Ми, полуботківці, яких з початку липня гноять по в'язницях, звертаємось до тої частини українського громадянства котра не личить нас уголовними, і повідомляєм: 1) що всі ми по наказу Військового Генерального Комітету добровільно явилися відповідати за свої вчинки; 2) ми маєм наказ бути пущеним під надзор; і 3) ми знаєм, що є телеграфні звістки про ліквідацію нашої справи.

Не дивлячись на все це, прокурорський надзор, який обвинувачує нас по сотійста ті уголовного наказання (за відділення України від Росії), дивиться на цю справу инакше.

Прохаємо поради і допомоги і голосно заявляєм,—коли нас не випустять через три дні, то ми власними силами будем боротись з насильством.

Підписи.

— ХРОНІКА —

Французські генерали в Укр. Генер. Військ. Комітеті.

26 вересня в 9^{1/2} год. до Генерального Секретаря військових справ т. Петлюри прибув з візитою генерал французької армії Табуї представник французького правительства на південно-західному фронті і підполковник Перльє, начальник французької частини Київського гарнізону.

Балачка була про українізацію війська і ті обставини серед яких вона відбувається.

Генерал Табуї цікавився українською військовою справою як з чисто політичного боку, так і з військового.

Розмова тяглася коло двох годин в присутності президиума Генерального Комітету. На прикінці розмови, Генеральний Секретар по справах військових т. Петлюра дав пояснення на всі запитання представників французької військової влади південно-західного фронту, генерал Табуї висловив бажання мати більш тісний контакт з українським органом—Генеральним Комітетом, і зокрема підполковник Перльє висловив побажання, аби у „Вістнику Генерального Комітету“ містились інформації в справах, що торкаються англійських та французьких військ, а також про загальні справи союзників взагалі.

— Вільне козацтво в с. Млієво. В с. Млієві Черкаського повіту на Київщині після промови салдата, приїхавшого з фронту заклалась організація Вільних Козаків під назвою Млієвський Кіш, куди охоче записалось багато людей. На зібранні, козаки, що записались до Коша постановили вітати Українську Центральну Раду, Генеральний Секретаріат і Генеральний Комітет, як найвищі органи влади на Україні. Окрім того постановили прохати через підпрапорщика Гаркушу надіслати статуту і зброю для козаків Млієвського Коша.

— Постанова 12 хімічної команди. Загальне зібрання українців 12 хімічної команди 15 вересня с. р. вислухавши і обміркувавши телеграму Виконавчої Ради XII армії до міністра Керенського і до Центральної Ради, постановило: а) всіма силами підтримувати наші вищі інституції Центральну Раду, Український Військовий Генеральний Комітет, а також і Російський Тимчасовий Уряд.

б) Підтримувати постанову Армейської Ради, котра протестує проти всяких контр-революційних виступів.

в) Зрадників революції віддати до Суду, а контр-революційні органи, як наприклад, „Києвланин“ і т. п. припинити.

д) Взагалі боронити свободу, котра дасть щастя нашому народові, захищати землю та волю нашої України і підтримувати розпорядження військового начальства.

— Український з'їзд Південно-Західного фронту. 2 жовтня в Бердичіві одкривається з'їзд представників українських військових організацій та частин. На з'їзд виїжджають з Києва делегати од Всеукраїнської Ради військових депутатів та од Військового Генерального Комітету.

— Вихід на фронт українського дивізіону. 27 вересня з містечка Броварів, біля Києва, вирушав на фронт український дивізіон важкої артилерії.

Свято проводів почалося молебінням, після якого місцевий священик подякував українським козакам од імені населення за їх гарне відношення.

На це свято приїхав із Києва генеральний секретар військових справ С. Петлюра разом з членами Генерального Військового Комітету генералом Івановим, полковником Жуковським та членом Всеукраїнської Ради Військових Депутатів Лисенком.

Український дивізіон продефілював перед Генеральним Секретарем. У своїй промові Генеральний Секретар наказав воєнкам дивізіону додержувати строгого порядку та жити між собою щиро, дружною сем'єю. Старий артилерист генерал-майор Якимович, який бачив дивізіон, сказав: „Жаль, що не було змоги показати його Київ; такого порядку бойового Київ ще не бачив“.

— До безладдя на залізницях. Безладдя на залізницях не зупиняється. Війська, що без перерви їдуть, та ватаги дезертирів, руйнують залізничні і роблять насильства над залізничниками. Відсутність твердої влади в краї, та доброї охорони станцій військами—збільшує заколот. Страшно подумати, що буде, коли почнеться демобілізація і мільйонна лавина солдат, нічим не зупиняема, поуне на залізничні, руйнуючи все на своєму шляху.

Вважаючи, що таке становище не можливе, представники головних виконавчих комітетів: Південно-Західних, Південних, Подільських, Московсько-Київ-Вороніжських, та Катеринівських залізниць улаштували „Тимчасовий Виконавчий Комітет залізниць України“ і звернулись до Українського Військового Генерального Комітету з проханням, узяти на себе охорону залізниць України. Залізничники вважають, що тільки Українські війська можуть зробити лад на залізницях і що тільки тверда влада Військового Генерального Комітету, котрому цілком віре військо і залізничники, може урятувати залізничні, а тим і цілу Україну від руйнування та запалу.

— Поїздка генерального секретаря Військових справ С. Петлюри. Генеральний секретар військових справ С. Петлюра має виїхати українські полки і курені, щоб перевірити їх духовний та матеріальний стан. Поїздка генерального секретаря стоїть в зв'язку з виконанням важкого завдання, яке лежить на українських полках у час грізних подій, що можуть швидко прийти на нашу землю.

В першу чергу генеральний секретар має перевірити українські частини міста Києва.

— 1-ий Український закарпатський військовий з'їзд. Українська громада в Трапезунді разом з другими організаціями міста Трапезунда доводить до відома всіх громадян українців на Україні і по за межами її, що з 16 по 20 жовтня (жовтня) с. р. у Трапезунді відбудеться перший український військовий Закарпатський з'їзд. Дуже бажано, що би на з'їзд прибули представники українських партій, союзів, спілок, а також по можливості видатні діячі українського руху. Звертатись по такій адресі: Трапезунд, через Батум, Українська Громада, комісар по військовим справам Гр. Хименко, в справі з'їзду. Член Ради Укр. громад в Трапезунді

А. Биковський

— Постанови воєнків українців. Воєнки українці нестроевої роти штаба 8-ї армії на загальних зборах 18 вересня 1917 року, зібравшись в кількості більш 200 чоловік, і обговоривши сучасні українські справи постановили: вітати Центральну Українську Раду й Генеральний Секретаріат, як своїх великих представників і оборонців волі України і домогатись через них від Російського Тимчасового Уряду:

1. негайно затвердження всіх 14 Генеральних Секретарів на Україні. 2. Протестуючи з великим жалем і обуренням проти поділу України, домогатись злучення всієї України в один автономний край. 3. Щоби всі воєнки українці без усяких перешкод, де тільки це можливо, виділялись в окремі військові частини. 4. Щоб як найшвидше був скликаний 3-й військовий український з'їзд. 5. По всій Україні щоб було організоване вільне козацтво для захисту народного добра і волі. 6. Щоб гарнізони на Україні були скрізь із українського війська. 7. Щоб із забрано все військо, що приєднане туди захищати панські інтереси. 8. Російська Республіка щоб була об'явлена федеративною і демократичною. 9. Щоб всі сили і заходи були приложені для негайного скінчення війни між всіма воюючими державами.

— Українське бюро на Київському вокзалі. Всеукраїнська Рада військових депутатів улаштувала на Київському вокзалі інформаційне бюро для проїжджаючих воєнків. Бюро міститься на пероні, біля виходу „справочного бюро“. Телефон бюро: вокзал пасажирський, 1-96.

— Привітання од української військової наради Руминського фронту. Українська Центральна Рада одержала од військової наради Руминського фронту, яка одбується в Яссах, таку телеграму: „Фронтowa військова нарада щиро вітає Центральну Раду і її Генеральний Секретаріат та просить іврити, що українські воєнки Руминського фронту готові оддати своє життя за повну волю України“.

— Лист Главнокомандуючого Володченка до В. Винниченка. Главнокомандуючий Південно-Західного фронту генерал Володченко написав до Винниченка листа, в якому вітає його як голову краєвої влади на Україні, та просить його згоди працювати разом з ним для добра Росії. Володченко висловлює думку, що найважливішими справами спільної роботи є спокій в краю, вироблення плану демобілізації, продовольча справа та складне питання українізації війська.

В кінці листа ген. Володченко пропонує зав'язати між генеральним секретаріатом та його штабом тісні зносини.

— Чорноморські матроси про долю України. Українці-воєнки Чорноморського флоту і гарнізону м. Севастополя, на делегатському зібранні 17 вересня, обмірковуючи становище військової влади на Україні і рахуючись з тими вчинками, які зараз діються по селах і містах України висловлюють думку:

а) що російська військова влада старается робити перешкоди Українським військовим та громадським організаціям саме в той момент коли во всіх боків загрожує контр-революція;

б) боліючи душею за свій рідний край, котрому зараз загрожує велика небезпека, делегатське зібрання вважає потрібним: щоб Військовий Генеральний Комітет негайно вжив заходів посликати 3-го Всеукраїнського Військового З'їзду, котрий повинен вирішити такі питання:

1) Справу військової влади на Україні і становище українського війська взагалі;

2) Щоби Генеральний Комітет і Секретар по військових справах були негайно затверджені яко правомочна військова влада на Україні;

3) вирішити негайно питання війни і миру

4) вирішити питання—яких вжити заходів при демобілізації армії.

Література Українським козакам на фронт від Українського Військового Генерального Комітету.

(справоздання)

Кожен день Генеральним Комітетом видається література на фронт, яка складається з різних книжок, газет, та журналів. Все це видається комплектами.

Комплекти в кількості 51 примірника видається Ген. Ком. кожній військовій одиниці, або громаді. В ці комплекти входять такі книжки: 1) Драгоманов С. „Віржи праці“ 2 прим.

З 14 вересня по 1-ше жовтня ці комплекти роздано в такі частини:

- | | |
|---|--------|
| 1) С. Драгоманів—„Віржи праці“ | 2 прим |
| 2) Федоренко—до не свідомих громадян України | 2 „ |
| 3) Т. Шевченко—Заповіт | 4 „ |
| 4) П. Загірня—Земельна справа в Новій Зеландії | 6 „ |
| 5) Коцюбинський М.—Іван Франко | 2 „ |
| 6) Укр. С.Д. Р. П.—Програм Укр. Соц. Дем. Рад. Пар. | 2 „ |
| 7) Пішенова—Постійне військо | 1 „ |
| 8) Укр. С.Д. Р. П.—Комуніальна прог. | 1 „ |
| 9) Феденко—Установче зібрання | 4 „ |
| 10) Дикштейн—Хто з чого живе | 3 „ |
| 11) Шевченко Т.—Царі, саул городов і др. | 5 „ |
| 12) П. Драгоманів—Швейцарська спілка | 4 „ |
| 13) Левинський—Що таке соціалізм | 1 „ |
| 14) В. Грінченко—Якого ладу нам треба | 2 „ |
| 15) В. Грінченко—Як жив Укр. народ | 2 „ |
| 16) Ефремов С.—Як мож. прав собі добувати | 2 „ |
| 17) Воєн.—Інтереси Робітн. та Націон. питання | 5 „ |

1) Для 2-го повітр. плавного отряду і для 57 важкого польового дивізіону, 2—Харківсько-гарнізон, 3)—620 Львівського полку, 4) в село Тарасівку Звенигородського повіту, 5) для респ. вільного кордонного пішого дивізіону, 6)—178 інженерної окремої роти, 7)—610 Меназієвського полку * * * корпусу, 8)—611 піш. Кожурського полку * * * дивізії, 9)—218 запасного полку кавказської армії, 10)—43 парк. мортирного гарматного дивізіону, 11)—9-го драгунського Казанського полку, 12)—2 стрілецького перевозного дивізіону, 13)—22 армійського воздухоплавного отряду, 14)—Острозької повітової просвіти, 15)—7-го уланського Ольвіопольського полку, 16)—7 особливого полку (закордонне військо), 17)—108 пішого Саратівського полку, 18)—IX армії Руминського Українського Комітету, 19)—626 пішого Берестечеського полку, 20)—армійського корпусу (Організаційне Бюро), 21)—I Українськ. ім. В. Хмельницького полку, 22)—161 Вороніжської дружини, 23)—724 Любартевського курія, 24)—721 Дубійського 722 і 723 Вільколавського полків, 25)—23 інженерного полку, 26)—Українськ. імени гайдамацького Івана Гонти курія, 27)—Олександрівської кріпостної артилерії, 28)—1-ї батареї кінно-горного гарматного дивізіону, 29)—Черняхівської громади, 30)—70-ї легкої позиційної батареї, 31)—Укр. Військ. Гарнізон. комітету м. Єлєавета, 32)—9 гарматної бригади X корпусу, 33)—35 корпусу 35 мортир. дивізіону 35 воздуш. сотні і 8 Бразького полку, 34)—217 Ковравського, 218 Горбатівського, 219 Кателіницького і 220 скопинського і 556 гарматної бригади, 35)—265 Вишневолодського, 266 поріченського, 277 Душаньського, 268 Пошоконського, 679 Любимського, 680 Буйського і 67 бригаді, 35)—183 дивізіону, 37)—153 Українськ. дивізіону, 38)—13 армійського корпусу, 39)—61 пішого Володимирського полку. Всього видано 2661 примір. книжок.

З 1-го вересня по 1 жовтня пожертвовано газет 1021 примір. Роздано біля 1000 пр. на фронт козакам у такі частини:

1) Для 2 гренадерського дивізіонного обоза, 2)—295 запасного полку, 3)—1-го Укр. ім. гетм. В. Хмельницьк. полку, 4)—69 особлив. гармат. дивізіону 2-ї батареї, 5)—34 корпусу Радії 6)—5 батареї 3 гренадерськ. гарматн. бригади, 7)—15 уланськ. татарського полку, 8)—420 піш. Полтавської дружини, 9)—гвардейськ. Мятавського полку, 10)—610 Мензельського полку, 11)—222 запасного полку, 12)—113 окремої кінної сотні.

Секретар агітаційно-просвіт-

ного відділу В. Варницький.

Всеукраїнський Військової З'їзд.

Український Військовий Генеральний Комітет оповіщає, що з 20 по 25 жовтня у Києві скликається з'їзд. Делегатами мають право бути тільки українці. Делегатів вибирають тільки українці, що входять у склад відповідальної військової частини чи організації. Від українських рад: фронтних посилається на з'їзд по 4 члени, від флотів по 5 членів, від окружної ради по 3 члени, армійської по 3 члени, корпусних по 2 члени, дивізійних по 4 члени, гарнізонних по 2, гарматних бригад по 2. Від українців кожного окремого батальону всякого гатунку зброї кожного управління чи штабу кожної окремої частини корабля флоту і взагалі від кожної військової одиниці, яка має право окремої військової частини і котра має не менше 100 чоловік організованих українців посилається на з'їзд по одному делегату. Частини менше 100 можуть бути об'єднані до 100 чоловік. Українці воєнки посилають делегатами солдат, обер і штаб-офіцерів, генералів, лікарів і всяких військових урядовців без різниці чину і звання. Кожний делегат має представити на з'їзд мандат, в якому повинно бути зазначено, що він командірується на сей з'їзд і число українців тієї військової частини чи організації, яка його командірує, а також посвідчення від начальства. Делегати повинні одержати від своєї частини чи організації кормові і суточні гроші на весь час командіровки і дорожні документи.

Коротка програма з'їзду: перше доповідь Військового Генерального Комітету, друге доповідь Всеукраїнської Ради Військових Депутатів, третє доповідь з міст, четверте сучасне політичне становище, п'яте вибори до Установчих Зборів, шосте демобілізація, сьоме біжучи справи.

Український Військовий Генеральний Комітет.

При Українським Військовим Генеральним Комітетом відкрилося прес-бюро.

Прохаємо усі часописці, як щоденні, так тиждєвє і місячні, надсилати свої періодичні видання до м. Києва в Український Військовий Комітет.

Друкарня Української Центральної Ради.